

ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ ТА ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА

УДК 330.332

Ляхович Л.А.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки підприємств і корпорацій
Тернопільський національний економічний університет

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЕКТАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Liakhovych L.A.,
Cand. Sci. (Econ.), Assoc. Prof., associate professor
of department enterprise economy and corporations,
Ternopil National Economic University

MANAGEMENT SYSTEM INFORMATIONAL SUPPORT THE OF ENTERPRISE INVESTMENT PROJECTS

Постановка проблеми. Створення або удосконалення вже діючої на підприємствах системи управління інвестиційними проектами сприятиме підвищенню ефективності процесів їх розробки і реалізації та активізації їх інвестиційної діяльності загалом. Важливою складовою даної системи є підсистема інформаційного забезпечення процесів інвестиційного проектування. Управління інформацією включає процеси збору, обробки й зберігання інформації про зовнішнє і внутрішнє середовище інвестиційного проекту, формування на цій основі системи планово-контрольних показників та, в кінцевому результаті, створення підґрунтя для прийняття управлінських рішень щодо доцільності інвестування. Всім учасникам інвестиційного процесу необхідний оптимальний обсяг якісної інформації, що пов'язана з конкретним проектом, для того, щоб мати можливість прийняти правильне інвестиційне рішення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичним і практичним аспектам інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності присвячені наукові праці багатьох вчених-економістів: І.О. Бланка [1], Г.В. Козаченко [11], А.А. Пересади [7], Н.А. Хрущ [13], О.М. Ястремської [14] та інших. Аналіз їх результатів показує, що науковці висвітлюють сутність поняття «інформаційне забезпечення» інвестиційного проекту та напрямки його удосконалення. Встановлено, що специфіка формування системи інформаційного забезпечення інвестиційних проектів промислових підприємств вимагає подальшого розвитку теоретико-методологічних засад та формування практичного інструментарію, зокрема в управлінні інвестиційними проектами підприємств.

Постановка завдання. Метою дослідження є висвітлення сутності і призначення системи інформаційного забезпечення процесу прийняття інвестиційних рішень на підприємстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система управління інвестиційними проектами підприємства є складною організаційно-економічною системою, яка має вхідні та вихідні параметри у вигляді інформації про внутрішній стан та зовнішні впливи на об'єкт управління. Вхідна інформація до системи управління інвестиційними надходить із системи управління підприємством та зовнішнього середовища. Таким чином, розробка та реалізація

інвестиційного проекту на підприємстві здійснюється в оточенні і під впливом динамічного середовища. Всі фактори середовища проекту, що впливають на процеси його розробки та реалізації, слід розділити на дві групи (див. рис. 1):

1. Зовнішні фактори, від яких безпосередньо залежить успіх реалізації інвестиційного проекту.

2. Внутрішні фактори, які пов'язані з організаційно-економічним механізмом реалізації проекту та визначаються такими його параметрами: обсяги ринку та інвестицій, строки реалізації інвестиційного проекту, прибутковість інвестиційного проекту в часових інтервалах тощо.

Всі фактори зовнішнього макросередовища значно впливають на процес розробки і прийняття інвестиційного рішення, взаємопов'язані, а тому не можна певний фактор визначити лише як, наприклад, економічний, політичний чи правовий. Зовнішнє мікросередовище інвестиційного проекту впливає на розробку і прийняття інвестиційного рішення в умовах впливу на нього факторів цього середовища. Чинники внутрішнього середовища проекту постійно змінюються під впливом чинників зовнішнього середовища.

Рис. 1. Середовище та фактори впливу на реалізацію інвестиційного проекту підприємства

Джерело: складено автором на основі [1; 7; 11; 14].

Фактори середовища проекту повинні детально аналізуватись з виділенням найвагоміших. За аналізом факторів зовнішнього (макро- і мікросередовищ) та внутрішнього середовищ інвестиційного проекту можна встановити мету інвестиційного рішення залежно від дії на нього факторів, які підвищують чи знижують його ефективність.

Умови, в яких сьогодні вітчизняні підприємства приймають інвестиційні рішення, характеризуються значним ступенем невизначеності. Тому, прийняттю ефективних інвестиційних рішень сприятимуть комплексні дослідження, які використовують потоки внутрішньої, зовнішньої інформації, та результати спеціальних досліджень. Зазвичай, великі підприємства, на відміну від малих, можуть витратити чималі кошти на інформацію за умови, якщо вони функціонують в одній сфері підприємницької діяльності. Якщо ж велике підприємство випускає стандартизовану продукцію, а мале підприємство працює на ринку, де невизначеність висока, то ймовірно витрати на збір і підготовку інформації у малої фірми будуть вищими. Загалом, витрати на збір і підготовку інформації не повинні бути вищими за вигоди, які вона надає.

Необхідність об'єднання інформаційних потоків та накопичених даних в єдине інформаційне середовище, «потреба уніфіковано оперувати інформацією незалежно від формату її подання та зберігання, бажання отримати доступ до неї незалежно від місцезнаходження користувача» [9], обумовлюють необхідність формування на

підприємствах інформаційних систем (систем інформаційного забезпечення) і відповідних служб та відділів, які займатимуться збором і підготовкою інформації.

Дослідження наукових праць вітчизняних вчених дозволило виявити відмінності у підходах до розуміння сутності поняття «інформаційне забезпечення» інвестиційної діяльності підприємства. Так, на думку І.О. Бланка, інформаційне забезпечення інвестиційного менеджменту є процесом безперервного, цілеспрямованого підбору відповідних інформаційних показників, що необхідні для здійснення аналізу, планування і підготовки ефективних оперативних управлінських рішень зі всіх аспектів інвестиційної діяльності підприємства [1, с.72].

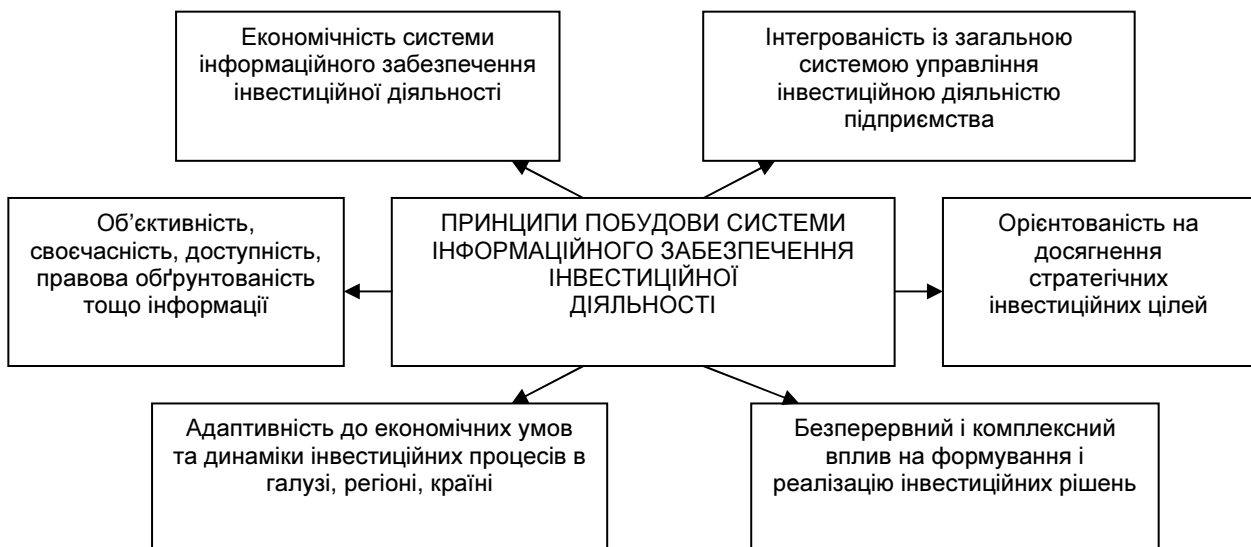
Згідно іншого підходу [10], інформаційне забезпечення проекту є інтегрованою системою знань про об'єкт, що включає всі види і форми використання даних, сукупність методів і засобів єдиної системи організації та зберігання, накопичення й актуалізації, доступу та видобутку, оброблення та використання виробничої інформації.

В.В. Вертель слушно вважає, що інформаційне забезпечення можна розглядати і як процес забезпечення інформацією, і як сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення та форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі у процесі її функціонування [3].

У процесі розроблення та реалізації інвестиційних проектів інформаційне забезпечення повинно сприяти:

- ✓ стимулюванню інвестиційної активності;
- ✓ формуванню ідеї та цілей інвестиційного проекту;
- ✓ розробленню комплексу необхідних документів щодо реалізації інвестиційного проекту;
- ✓ проведенню експертизи та відбору найпривабливіших інвестиційних проектів;
- ✓ встановленню і підтримці стійких та оперативних взаємовідносин між учасниками інвестиційного проекту тощо.

Принципи побудови системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності підприємств подано на рис. 2.

Рис. 2. Принципи побудови системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності підприємства

Джерело: розробка автора

Вирішенню проблеми інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності підприємств сприятиме впровадження системи інвестиційного контролінгу (табл. 1).

Інвестиційний контролінг займає проміжне положення між стратегічним і оперативним менеджментом інвестицій. Метою стратегічного контролінгу є формування інформації щодо можливих пріоритетних напрямків інвестиційного розвитку суб'єкта господарювання шляхом виявлення причинно-наслідкових зв'язків при дослідженні динаміки змін параметрів

зовнішнього інвестиційного середовища, показників інвестиційної діяльності підприємства, а також системи заходів з регулювання відхилень у їхній величині, оптимізації співвідношення «інвестиційні витрати – інвестиційний прибуток».

Таблиця 1

Зміст поняття «інвестиційний контролінг»

№ з/п	Автор, джерело	Зміст поняття
1	І.О. Бланк [1, с. 113]	Інвестиційний контролінг є контролюючою системою, яка забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках інвестиційної діяльності підприємства. Своєчасне виявлення відхилень фактичних результатів від передбачених і прийняття оперативних управлінських рішень, що забезпечують її нормалізацію
2	Н.В. Гаврилова [4]	Інвестиційний контролінг – це система методів та інструментів, яка спрямована на підтримку інвестиційного менеджменту, що охоплює інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг
3	О.В. Писарчук [8]	Система інвестиційного контролінгу - синтез елементів інвестиційного моніторингу та аналізу, планування і контролю, реалізація яких забезпечує вироблення альтернативних підходів при здійсненні стратегічного управління інвестиційним процесом
4	Н.А. Фроленкова [12]	Контролінг як підсистема управління, яка включає збір інформації, постійний моніторинг за ходом реалізації проекту, планування, регулярну оцінку його ефективності, контроль та здійснення необхідних корегуючих заходів
5	В.В. Бусарев [2]	Контролінг інвестиційних потоків – це специфічна система, що передбачає контроль і регулювання фінансових потоків підприємства при оптимізації інформаційно-аналітичного забезпечення цієї системи на базі принципу «управління за відхиленнями»
6	І.Є. Давидович [5, с. 307]	Інвестиційний контролінг – контролююча система, що забезпечує концентрацію контрольних дій на найбільш пріоритетних напрямках інвестиційної діяльності підприємства, вчасне виявлення відхилень її фактичних результатів від передбачених і прийняття оперативних управлінських рішень, що мають забезпечити нормалізацію цієї діяльності

Досягнення стратегічних цілей інвестиційної діяльності підприємства дістається шляхом формування та реалізації оперативних цілей. Між стратегічним та оперативним контролінгом інвестицій існує тісний взаємозв'язок. З одного боку, стратегічний контролінг інвестицій встановлює орієнтири, які вказують оперативному контролінгу напрямок руху, а з іншого – оперативний контролінг фіксує результати виконання параметрів інвестиційного плану і бюджету проекту, тим самим перевіряє реалістичність стратегічних цілей, і при необхідності, пропонує інвестиційному менеджменту переглянути їх або досягати іншим шляхом. Мета оперативного інвестиційного контролінгу – створення системи управління для досягнення поточних цілей інвестиційної діяльності, а також прийняття своєчасних рішень з оптимізації співвідношення «інвестиційні витрати – інвестиційний прибуток». Він несе відповідальність за підтримку й обґрунтування оперативних інвестиційних рішень.

Інвестиційний контролінг виконує роль посередника між керівником, що приймає інвестиційне рішення, та внутрішньою й зовнішньою інформацією. Тому одним з основних його завдань є інформаційна підтримка прийняття інвестиційних рішень. Зміст інвестиційного контролінгу розкривається у таких його функціях:

– моніторинг зовнішнього і внутрішнього інвестиційного середовища на основі системи показників з використанням необхідного методичного інструментарію обліку, аналізу і контролю;

– інтеграція процесів планування, контролю, інформаційного та організаційного забезпечення інвестиційної діяльності в загальну систему управління підприємством, участь у її проектуванні і підтримка;

– комплексна, системно-інтегрована підтримка інформаційно-аналітичного забезпечення процесу управління інвестиційною діяльністю підприємства;

– забезпечення раціональності і постійне оновлення методичного інструментарію управління інвестиціями, підвищення якості, інноваційності, професіоналізму інвестиційного менеджменту.

Впровадження системи інвестиційного контролінгу дає змогу вчасно виявляти «вузькі місця» інвестиційного процесу, з'ясувати їх причини і вчасно усунути недоліки, оптимізувавши при цьому кінцеві показники діяльності підприємства [12].

Для організації ефективної системи інвестиційного контролінгу на підприємстві необхідно врахувати такі три аспекти:

- 1) функціональний: цілі, функції, задачі інвестиційного контролінгу;
- 2) організаційний: формування організаційної структури інвестиційного контролінгу;
- 3) методичний: сукупність методів, моделей, інструментів тощо.

Висновки та подальші дослідження. Отже, створення ефективної чи удосконалення існуючої системи інформаційного забезпечення процесу управління інвестиційними проектами є одним з головних завдань, вирішення якого створить необхідні умови підвищення ефективності інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання. Дана система покликана систематизувати та інтегрувати наявні у підприємства інформаційні ресурси для того, щоб допомогти учасникам інвестиційного процесу у виборі ідеї проекту, його оформленні та розробці бізнес-плану, формуванні портфелю інвестиційних проектів, пошуку джерел фінансування інвестиційного проекту, розробці інвестиційної стратегії тощо.

Контролінг, як невід'ємна частина сучасного інвестиційного менеджменту, сприятиме забезпеченню інформаційно-аналітичної і методичної підтримки процесів прийняття інвестиційних рішень, і в результаті оптимізації управління системою стратегічного, тактичного й оперативного планування інвестиційної діяльності на підприємстві.

Розробка теоретико-методичної та практичної бази для впровадження системи інформаційного забезпечення інвестиційної діяльності, зокрема систем інвестиційного контролінгу на промислових підприємствах, може стати основою для подальших досліджень.

Література

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учебный курс / И. А. Бланк. – К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. – 448 с.
2. Бусарєв В. В. Методологічні основи та практика інвестиційного контролінгу в стратегії управління будівельної організації [Електронний ресурс] / В. В. Бусарєв // Режим доступу: http://www.rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/10_117381.doc.htm
3. Вертель В. В. Класифікація суб'єктів інформаційного забезпечення [Електронний ресурс] / В. В. Вертель // Режим доступу: economy.kpi.ua/files/files/58_kpi_2011.doc
4. Гаврилова Н. В. Удосконалення процесу прийняття інвестиційних рішень на підприємстві [Електронний ресурс] / Н. В. Гаврилова // Режим доступу: www.pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/Збірник/
5. Давидович І. Є. Контролінг : навчальний посібник / І. Є. Давидович. – К. : Центр учбової літератури, 2008. – 552 с.
6. Колянко О. В. Поліпшення інформаційного забезпечення регіонального управління інвестиційними процесами [Електронний ресурс] / О. В. Колянко // Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Vlca/Ekon/2009_30/14.pdf.
7. Пересада А. А. Управління інвестиційним процесом / А. А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
8. Писарчук О. В. Контролінг як складова організації інвестиційного проекту на підприємстві [Електронний ресурс] / О. В. Писарчук, В. В. Слабунова // Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VMSU/econ/2009_2/09ovpoyi.htm.
9. Погореловська І. Д. Підходи до оцінки ризиків модернізації інформаційної системи [Електронний ресурс] / І. Д. Погореловська, С. С. Погореловський // Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/e-journals/znpnudps/2011_2/pdf/11pidism.pdf
10. Сахно Є. Ю. Побудова структури інформаційного центру управління проектами електроенергетичної галузі / Є. Ю. Сахно, І. В. Калінько, М. В. Двоєглазова // Режим доступу: archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/urss/2010_2/55-59Saxno.pdf
11. Управління інвестиціями на підприємстві / Г.В. Козаченко, О.М. Антіпов, О.М. Ляшенко, Г.І. Дібніс. – К. : Лібра, 1004. – 368 с.

12. Фроленкова Н. А. Основні аспекти та перспективи впровадження контролінгу інвестиційних проектів у галузях природокористування [Електронний ресурс] / Н.А. Фроленкова // Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_4/59.pdf
13. Хрущ Н. А. Інвестиційна діяльність: сучасні стратегії і технології : монографія / А. Н. Хрущ. – Хмельницький: ХНУ, 2004. – 309 с.
14. Ястремська О. М. Визначення ризику в управлінні підприємством / О.М. Ястремська [Електронний ресурс] // Режим доступу: archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2010_17/u1017jas.pdf

References

- Blank, I.A. (2001), *Investitsionnyi menedzhment* [Investment management], Elga-N, Nika-Tsentr, Kyiv, Ukraine, 448 p.
- Busariyev, V. (2012), "Methodological principles and practice of the investment controlling in management strategies of the construction company", available at: http://rusnauka.com/27_SSN_2012/Economics/10_117381.doc.htm
- Vertel, V.V. (2011), "Classification of subjects of informational", available at: http://economy.kpi.ua/files/files/58_kpi_2011.doc
- Havrilova, N.V. "Improving the process of making investment decisions at the enterprise" available at: <http://pu.if.ua/depart/Finances/resource/file/Збірник/>
- Davidovich, I.Ye. (2008), *Kontrolinh* [Controlling], tutorial, tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 552 p.
- Kolianko, O.V. (2009), "Improving the informational support of the regional management of investment processes", available at: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Vlca/Ekon/2009_30/14.pdf.
- Peresada, A.A. (2002), *Upravlinnia investytsiinym protsesom* [Managing the investment process], Libra, Kyiv, Ukraine, 472 p.
- Pisarchuk, O.V. and Slabunova, V.V. (2009), "Controlling as a part of the investment project of the enterprise", available at: http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/VMSU/econ/2009_2/09ovpoyi.htm
- Pohorielovska, I.D. and Pohorielovskyi, S.S. (2011), "Approaches to evaluation the risk of moderning the informational systems", available at: archive.nbu.gov.ua/e-journals/znprudps/2011_2/pdf/11pidism.pdf
- Sahno, Ye.Yu., Kalinko, I.V. and Dvoieglazov M.V. (2010), "Structuring the information center of management the projects of power engineering", available at: http://archive.nbu.gov.ua/portal/natural/urss/2010_2/55-59Saxno.pdf
- Kozachenko, H.V., Antipov, O.M., Liashenko, O.M. and Dibnis H.I. (2004), *Upravlinnya investytsiyamy na pidpryyemstvi* [Investment management in the enterprise], Libra, Kyiv, Ukraine, 368 p.
- Frolenkova, N.A. (2010), "Main aspects and perspectives of controlling investment projects in the fields of environment", available at: http://nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/prvse/2010_4/59.pdf
- Khrushch, N.A. (2004), *Investytsiyina diyalnist: suchasni stratehiii i tekhnolohiii* [Investment activity: current strategies and technologies], monograph, KHNU, Khmelnytskyi, Ukraine, 309 p.
- Yastremska, O.M. (2010), "Definition of risk in the managing the enterprise", available at: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Uproz/2010_17/u1017jas.